

NIKOLAJ FEDKOVIČ – Zabudnuté zrkadlo

Výstava Zabudnuté zrkadlo je súčasťou výstavného cyklu realizovaného v Brne, Ríme a Bratislave pri príležitosti autorovho životného jubilea (75 rokov). Predstavuje výber zásadných diel z posledných dvoch desaťročí. Znalci umenia nazvali obrazy Nikolaja Fedkoviča „Bibliou“. Aké krátke výstižné vyjadrenie s ohromnou silou a presvedčením o kvalite, intenzite a rozmanitosti diela. Kunsthistorici ho pomenovali „aristokratom maľby“ či „trubadúrom moderných čias“.

Nikolaj Fedkovič je nevšedným zjavom na európskej aj slovenskej výtvarnej scéne. Charakteristické pre neho je doslova bytostné vnímanie histórie prostredníctvom vlastného osudu. Dramatický útek na Slovensko pred hrozbou vyst'ahovania celej rodiny na Sibír mnohé predurčil. Ako reakciu na doživotné odlúčenie rodiny Fedkovičovcov autor vytvoril fikciu portrétov starých rodičov, strýka, vlastných rodičov s fantazijnými prvkami a hravou nadsádzkou. Rodina sa rozprchla po celej Európe a len obrazy pripomínajú časy minulé. Možno práve tu vznikla láska k maľovaniu portrétov, ktorým sa venoval celý život.

Životný príbeh autora je nerozlučne spätý nielen so Slovenskom, ale aj s Českom a Nemeckom. Štúdiá a život v Brne, Prahe, Košiciach, Kolíne nad Rýnom navždy zanechali stopy vo vizuálnej podobe sveta. Mimoriadnu znalosť antiky, renesancie, baroka zúročil počas svojho 15 ročného pôsobenia na výtvarnej Akadémii v Hennefe ako docent v slobodnom povolani. Tieto odkazy nám ponúka v diele Zabudnuté zrkadlo. Originálnym spôsobom tu využíva scénografické prvky - schodisko, stĺpy, arkády, okná. Bravúrne vytvára hĺbku obrazu a ilúziu trojrozmerného priestoru pomocou architektúry. Nastavuje zrkadlo nám všetkým a potichu sa pýta odkiaľ a kam kráčať? Jeho cesta je cestou hľadania humanizmu a človečenstva .

Ďalšie inšpiračné zdroje sú holandská žánrová maľba 17. storočia, gotická tabuľová maľba, Lipská škola, magický realizmus Wenera Tübke, ruskí autori miniatúr. Do istej miery formovali jeho rukopis ikony. Často sa vracia k jedinečným technikám – pomalému vrstveniu olejových lazúr. Nadmieru originálnym rukopisom dokázal na plátno dostať zvláštne mysteriózne svetlo, jemné chvenie akoby istý stupeň nedokončenosti a otvorenosti voči divákovi.

Výstava prezentuje cyklus kaligrafických prác obohatený o portrétne formy. S láskou a nadšením študoval a objavným spôsobom interpretoval spojenie portrétov a kaligrafie. Realizoval ich predovšetkým v prepise básnických textov Sama Bohdana Hroboňa a nemeckého básnika F. Hölderlina a J.W.Goetheho. Kaligrafiu vyučoval v Košiciach na SUPŠ a na akadémii v Hennefe. Už počas brnenských a pražských štúdií ho inšpirovali jedineční znalci a obdivovatelia kaligrafie Jozef Adolf Šálek a Zdeněk Sklenář. Prvotné impulzy a zamyslenia prichádzali v útlej mladosti nad liturgickými textami písanými v staroslovienečine a v cyrilike, ktoré si najskôr prezeral a neskôr čítal so starým otcom. Encyklopedické vedomosti z dejín umenia ho priviedli nielen k úžasným staromajstrovským technikám maľby, ale aj k dekorovaniu a dotváraniu maľby rímskou kapitálou. Písmom, ktorým sa písali európske dejiny. Od ľahko čitateľných foriem prechádza k hravej ornamentálnej dekoratívnosti. Tu sa význam textu stráca na úkor krásy a formy. Kaligrafické básne autora vyznievajú ako nádherná melodická hudobná skladba. Majú svoj rytmus, gradáciu, vyvrcholenie a dramaticky záver. Excelentným príkladom použitia kaligrafie je Portrét S. B. Hroboňa. Epicentrum, doslova srdce diela tvorí fyzická podoba sediaceho muža, štúrovského mesianistického básnika. Široký mohutný rám je celý pokrytý plastickou kaligrafiou a drobným písmom. Virtuózna spleť kriviek diagonálne pretína obraz a dotvára filigránsky napísaný text básne. Formátom veľký obraz poskytuje predstavu akým majstrom kaligrafie je Nikolaj Fedkovič. Akoby všetky čiary, krivky, zamotané špirály poukazovali na neuveriteľný, zložitý osud poeta.

Magické obrazy plné postáv a príbehov sú prítlačivé svojou autentickosťou a láskavým humorom. Tajomné dámy v klobúkoch, plavci v neznámych azúrových vodách pripomínajú časy aristokracie a noblesy. Neváha použiť symboly, metafory a skryté významy. Vyvážené kladie vedľa seba abstraktné aj realistické prvky ako to vidíme v ikonických plavcoch v skalách. Každý obraz má príbeh a autor sa stáva rozprávačom so štetcom v ruke.

Nikolaj Fedkovič je novodobý alchymista, so vzácnymi poznatkami technologických postupov, vie ako namiešať elixír čarovného sveta. Vzrušujúce, vášnivé a dojímavé. Majú v sebe ľahký úsmev a dotyk večnosti.

Mgr. Carmen Kováčová, kurátorka Galérie u anjela